

הלכות תשעה באב סימן תקנא

באר הגולה

בין בחנם (תרומת הדין ובית יוסף). * ונהגו (נא) להקל בזה (נב) אבל אם ידוע ומפורסם שהמלאכה * של אינו יהודי שרי (תרומת הדין). וכן נהגו לתת (נז) לאמנים אינם יהודים לתקן כלים חדשים תוך זמן זה כדי שיהיו מוכנים לאחר (זז) התענית, ומיהו טוב למעט בזה במקום דאפשר, דלא עדיף משאר משא ומתן דממצינן: ח. ינשי דנהיגי דלא (זח) למשתי (פרוש), לסדר ולערך החוטין שהולכין לארכו של בגד, והוא מלשון או בשתי או בערב עמרא מדעייל אב, מנהגא (ונוהגין שלא לקדש הלכנה (זח) עד (כז) אחר תשעה באב) (מהרי"ל וד"ע): ט. יינש נוהגים (נח) שלא לאכל בשר ושלא לשתות זין בשבת זו (נח) ומתיר בחמץ של זין) (אגודה ומהרי"ל). יינש שמוסיפין (סז) (נח) מראש חודש עד התענית. יינש שמוסיפין (נח) משבעה עשר ומתיר (סז).

שערי תשובה

• יש נוהגים שלא לאכל בשר ושלא לשתות זין כו'. וכתב באור נעלם שנשאל מבעל תורה וירא ה' שיש לו איזה מחוש שמזיק לו שתינת שכן ואין ראוי לשמות רק זין או זין מערב עם מים באפן שנחבטל כח הזין ואין בו אלא מעט מטעמו ולא ממשו, אי ראוי לשמות כך מראש חודש אב עד המענית, וכתב להחמיר אף שאין במים ששה חלקים נגד הזין ויש בו קצת טעם זין מכל מקום כל שנחערב יותר מקדרי מוניה עד שאין ראוי לברך עליו בורא פרי הגפן מתיר לשמות אלאו המים, וגם זין שרף מתיר אף זין שרף העשוי משמרי זין כזין שצא מקדר זין עד שאין מכריזין עליו בורא פרי הגפן רק שהכל נהיה בדברך, עין שם ועין שם שכתב הטעם משום דדמי לנודור כו', והביא מדברי הש"י סעיף קטן ט דמתיר ברטב של בשר כו', ולפי זה לא היה לו להאריך כל כך שהרי בש"י שם מבאר דמתיר בתבשיל שנחערב בו זין אף על פי שיש בו טעם זין. ועין שם מה שכתב על דברי הפנן אברהם סעיף קטן כט שכתב דהאי דינא נהיגי עלמא לאסר תבשיל כו' דמיתי מהש"ד וכתב שאין ראוי דאין זה רק חמרא כו', עין שם, ואין נראה כלל כזין דחזונו דנהיגי הכי, הכי קבילו ואין לתלות הקבלה בטעות כזין דחזונו שכן הוא לענין גדרים. ועין לקמן סעיף קטן כט בבאר היטב, והוא מדברי האליה רבה שכתב על הש"י דלפי מנהג שכתב הפנן אברהם יש להחמיר, ואם כן גם בהך דינא דאור נעלם יש להחמיר, אף לעניית דעתי במקום מחוש אין להחמיר, וגם כי קצת יש לחלק בין מבשיל של בשר למבשיל של טעם זין, דכל המניעה הוא זכר להרבה שפטלו קרבנות ונסונו הזין (וכמו שכתב ביד אפרים על דברי הש"י סעיף קטן י משום רש"י עין שם), ובאכילת קדרשים היה גם כן רטב ותבשיל אשר בשלו אותם ונהיה נאכל כאכילת קרבנות גופיהו, לכן כשעושים זכר לזו יש לאסר גם המבשיל, מה שאין כן בזין שהוא זכר לנסוד הזין, וזין מווג פסול לנסודין, ואף שגם זין חוטם אסור אף שגם הוא פסול לנסודים, מכל מקום יש בו משום שמחה דכתיב וזין ישמח כו', מה שאין כן בזה שהוא מווג הרבה ולא נשאר בו רק טעם זין לבד אין בו משום שמחה, ומכל מקום אין להחמיר רק במקום מחוש קצת, ומי שאין צריך לזה לא יעשה כן גזירה דלמא אחי לאמשוכי וישמח וישמח במוניה קלה לבד, ועין בשניי כנסת הגדולה בשם מהר"י ברוינא שכתב זין גמור לתוך המבשיל סבא להחמיר דלמא אחי למשתי, עין שם, ואפשר דלכתחלה קאמר, ועל מה שכתב הרמ"א שמתיר בחמץ של זין כתב הש"י שמתיר אפילו אם כשנכנס אב היה עדין זין ועמה נעשה חמץ.

באור הלכה

ז * ונהגו להקל בזה, ובבאר הגר"א מפקפק בזה, דאף דאין ללמד תקון בגדים מהא דירושלמי, כמו שכתב הרד"ק משה מכל מקום משעם דהוא דומה על כל פנים לכבוס אין להקל, וכן מה שכתב אבל אם ידוע ומפורסם וכו', בכל זה יש לפקפק משעם כבוס, וכן במה שכתב, וכן נהגו לתת לאפן נכרים וכו', על הכל צ"ע הגר"א ומשמע בדעתו להחמיר בזה, ונהגה לי פשוט דאין להחמיר כי אם בשכוע שחל תשעה באב ולא קדם, דבכבוס גופא אינו אלא מנהגא, וכיון דנהגו להקל בזה תו אין להחמיר: * של הנכרי שרי, משמע דאם המלאכה הוא של ישראל, אף שהוא ידוע ומפורסם שאינו עושה לעצמו ובדואר לית בה שמחה להאמן, כגון בשביל למכר בשוק לאחר תשעה באב, אסור, וכן כתב הפנן אברהם, וצריך לומר דטעם האסור, שיחשבו שנתן לו ישראל לתקן אחר ראש חודש:

משנה ברורה

(נא) להקל בזה, ומשמע דאפלו לישראל נהגו להקל. (נב) ומירי שנתנו לו קדם ראש חודש, דאלו אחר ראש חודש פשיטא דאסור לתן לו: (נב) אבל אם ידוע וכו'. רוצה לומר, דמדינא אמן העושה בשביל עכורים בודאי אינו שמח מזה, ואין לאסרו רק משום מראית עין דיסבורי שהוא של ישראל ולזה קאמר בתחלה סתם אסור לעשותו לאחרים, הינו אפלו לעצמו, ולזה קאמר, (נז) אם ידוע ומפורסם וכו', מתיר אפלו לקבל המלאכה אחר ראש חודש ולעשותה: (נז) לאמנים נכרים, ולא לישראלים, כיון שהוא אחר ראש חודש, וכנ"ל. והטעם שהקלו בזה יותר מכבוס דאסרינן לעיל בסוף סעיף ג, לפי שערין אינן שלו ולא נקרא שמו עליו: ח (נד) למשתי עמרא, פרוש, שלא לעשות חוטי שתי מצמר ונהו הדין משארי

דכרים, ואסמכוה בירושלמי על שם שבטלה אבן שתיה. וכתב בית יוסף, דאין נפקא מנה בין לו ובין ובין לאחרים ובין בשכר ובין בחנם (נשי"ן). וטוית החוטין לתפר בהן בגדים מתיר, שאינו בכלל זה, וכן מתיר לעשות קרוני"ן שאורגין בעצים, דלאו בכלל בגד הוא נמגן אברהם: (נד) עד אחר תשעה באב, עין לעיל סימן תכו סעיף ב ובמשנה ברורה שם: ט (נו) שלא לאכל בשר וכו'. ומיד שהתפללו הקהל ערבית במוצאי שבת, (נז) אף על פי שהיחיד לא התפלל עדין והוא בתוך סעודתו, (נז) אסור בבשר וזין, והוא הדין בראש חודש לדידן נמגן אברהם. אבל שארי (נז) אחרונים כתבו, דבמוצאי שבת אם הוא לא התפלל עדין, מתיר בבשר וזין, דכיון שאומרים רצה בברכת המזון שיף אצלו שבת: (נו) ומתיר בחמץ וכו'. הינו, אף (נז) בחמץ שנעשה מיין, וכשנכנס שבת זו היה עדין זין, מתיר כיון שעכשו הוא חמץ ואין שמחה בשתייתו. וחמץ לענינו מקרי, (נז) כל שבגי אדם נמנעין מלשתותו מפני חמיצותו: (נח) מראש חודש עד התענית, וראש חודש בכלל, (נח) וכן המנהג במדינתנו: (נח) משבעה עשר בתמוז, דמאז התחיל הפרענות של התרין, וכל זה בימות

שער הציון

(נד) מגן אברהם ושאר אחרונים: (נא) רוצה לומר, דבזה מן הדין מתיר ולא משעם דנהגו להקל: ט (נז) ואם יש בעיר שתי בתי כנסיות, היחיד נגדר אחר אותו מקום שהוא הולך שם להתפלל: (נז) ועין בפרי מגדים שהביא מורה דעה שעה מש"ך ושי"י שם דלא סבירא להו כן, כיון שבפעם יום הוא והוא לא התפלל עדין, ולפי מה שכתב הפתחי תשובה הקדש לתרין קשיית הדין אדם אפשר לחלק גם בזה, משום דחייב אדם לעצור עצמו עם הצבור: (נז) אלה דבה ודרך החיים: (נז) שי"י ושאר אחרונים: (ס) מגן אברהם ושאר אחרונים: (מא) כן משמע בדרך החיים וזני אדם:

תרומה: ג. עטרה.

לוח עמוד היומים: יום א יג תמוז תשסו ♦ יום ב יח סיון תשעא ♦ יום ג כג אייר תשעו ♦ יום ד א סיון תשסא ♦ יום ה ו אייר תשסו